

Fagplan for kunst og håndverk (30+30 studiepoeng)

Studiet bygger på studieenheten kunst og håndverk i Rammeplan og forskrift for 4-årig allmennlærerutdanning, fastsatt av departementet 03.04.03. Fagplan for kunst og håndverk er vedtatt i avdelingsstyret 28.05.2003. Justering godkjent i avdelingsstyret 14.04.2004. Endring godkjent i avdelingsstyret 25.05.2005 og 15.03.2006.

Innledning

Kunst og håndverk er delt inn i to studieenheter: kunst og håndverk I (KH I, 30 studiepoeng) og kunst og håndverk II (KH II, 30 studiepoeng).

Kompetanse

Studiet kan tas som tredje eller fjerde år av 4-årig allmennlærerutdanning eller som videreutdanning for allmenn-, førskole- og faglærere. Utdanningen tar sikte på å kvalifisere for undervisning i grunnskolen og andre relevante undervisningsoppgaver. Førskolelærere som tar studiet får kompetanse til å undervise til og med 1. klasse i grunnskolen.

På grunn av faglig overlapping kan studiet ikke tas som del av faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk.

Opptakskrav

Bestått 180 studiepoeng av 4-årig allmennlærerutdanning eller bestått lærerutdanning (allmenn-, førskole- og faglærere).

Omfang

Kunst og håndverk I+II har et omfang på 30+30 studiepoeng og er organisert som heltidsstudium med undervisning over to semestre. Kunst og håndverk II bygger på Kunst og håndverk I.

Om kunst og håndverk

Kunst og håndverk I og II er et kunst- og kulturfag, et uttrykks- og kommunikasjonsfag, et erkjennelses- og dannelsesfag og et praktisk ferdighetsfag. Fagets kulturelle referanse er menneskets skapende arbeid i materialer slik det har nedfelt seg som kunst, arkitektur, design, håndverk og kunsthåndverk til ulike tider og i ulike kulturer. Kunst og håndverk har stor samfunnsmessig betydning. Den visuelle og materielle kulturen danner både fysiske, estetiske og verdimeslige rammer for menneskenes liv.

Utøvende og skapende arbeid står sentralt i faget. Med utgangspunkt i en opplevelse, et behov, en idé eller en problemstilling arbeides det med å gi disse form og konkret uttrykk i materialer. Kunnskap om kulturarven og om samtidens kulturelle ytringsformer er et nødvendig grunnlag for faget. Kunst og formkultur er viktig for å oppleve og forstå seg selv i et historisk-kulturelt perspektiv, utvikle identitet og se sammenhengen mellom fortid, nåtid og framtid og mellom seg selv og sine medmennesker.

Kunst og håndverk i lærerutdanningen

Faget gis som forming i førskolelærerutdanningen. Fagområdet har i alle år inngått i allmennlærerutdanningen med skiftende navn, struktur, omfang og arbeidsmåter. Faget er del av 4-årig faglærerutdanning i praktisk-estetiske fag og inngår også i 3-årig faglærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk. Studenter som har utdanning fra statlige kunsthøgskoler, kan oppnå undervisningskompetanse i formgiving, kunst og håndverk gjennom praktisk-pedagogisk utdanning.

Mål

Målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, faglig utvikling, erfaring fra praksis og didaktisk refleksjon. Studentenes skapende arbeid, kulturstoffet og de didaktiske komponentene ses i en helhetlig sammenheng. Målområdene omfatter kunnskap om barn og unges estetiske læring og utvikling. Fagdidaktikken tar opp sammenhengen mellom faglig og didaktisk kunnskap og refleksjon over praksis.

Innhold

Innholdet i kunst og håndverk I og II er organisert i følgende målområder:

- Faglig og fagdidaktisk kunnskap (KH I og KH II).
- Å være lærer i kunst og håndverk (KH I og KH II)
- Samhandling og refleksjon (KH I og KH II)
- Individuelt utviklingsarbeid (KH II)

Faglig og fagdidaktisk kunnskap

Målområdet består av praktisk-estetisk skapende arbeid, fagdidaktikk, kunst og formkultur og material- og miljølære. Innholdet i praktisk skapende arbeid omfatter kunnskap om og erfaring i idéutvikling og framstilling av to- og tre-dimensjonale uttrykk i ulike materialer og teknikker. IKT inngår som et verktøy og virkemiddel i arbeid med fagområdet. Kunst og formkultur gir et grunnlag for å oppleve og forstå ulike tiders og kulturers uttrykksformer som kulturell forankring for fagets utvikling og egen faglig utvikling. Eget skapende arbeid relateres til uttrykk i kunst og kultur med refleksjon rundt barns arbeid med to- og tredimensjonal form. Miljøperspektiv, vedlikehold, ressursbevaring og ressursutnytting er aktuelle aspekter knyttet til målområdet.

Faglig og fagdidaktisk kunnskap I

Studenten skal

- tilegne seg kunnskap om innhold og metoder i fagområdet kunst og håndverk;
- tilegne seg kunnskap om fagets lærings- og erkjennelsesformer, knyttet til estetisk og praktisk skapende virksomhet;
- tilegne seg kunnskap og få erfaring med ulike materialer, redskaper og teknikker i skapende arbeid med to- og tredimensjonale uttrykksformer og se faglige valg i et miljø- og ressursperspektiv;
- tilegne seg kunnskap og bruke estetiske virkemidler knyttet til enkel fargeteori, komposisjon og design;
- kunne bruke og vurdere IKT som verktøy og virkemiddel i skapende arbeid;
- kunne foreta hensiktsmessige materialvalg, organisere verksteder og vedlikeholde aktuelle verktøy for undervisning;
- kunne forstå og anvende grunnleggende begrep innen form, farge og komposisjon som grunnlag for visuell kommunikasjon;
- tilegne seg kunnskap innen kunsthistorie og billedanalyse.

Faglig og fagdidaktisk kunnskap II

Studenten skal

- kunne anvende kreative prosesser, utvikle ideer for praktisk-estetisk skapende arbeid og kunne visualisere ideutvikling;
- tilegne seg kunnskap om design og arkitektur;
- kunne bruke IKT til innhenting av kunnskap og informasjon, som verktøy i idéutvikling og i kreative prosesser og som presentasjonsverktøy;
- tilegne seg erfaring med faglig utviklingsarbeid.

Samhandling og refleksjon

Målområdet innebærer arbeidsprosesser som dreier seg om å møte, oppleve, uttrykke, reflektere og samarbeide.

Samhandling og refleksjon I

Studenten skal

- kunne utvikle, visualisere, vurdere og dokumentere egen skapende prosess fra idé til ferdig form eller produkt;
- kunne ivareta den estetiske dimensjonen i tverrfaglige tema- og prosjektarbeider i skolen;
- tilegne seg kunnskap om og utvikle ferdigheter innen visuell kommunikasjon og refleksjon.

Samhandling og refleksjon II

Studenten skal

- kunne initiere faglig samarbeid og bruke kunst og håndverk både som regifag og som støttefag i tverrfaglige tema- og prosjektarbeider;
- utvikle ferdigheter i allsidig formidling av kunst og formkultur;
- videreutvikle sine kunnskaper og ferdigheter innen visuell kommunikasjon og refleksjon.

Å være lærer i kunst og håndverk

Målområdet omfatter arbeid med gjeldende læreplan for grunnskolen, planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningsforløp. Studiet innebærer utvikling av fagdidaktisk kompetanse i sammenheng med formidling i faget. Sentralt i studiet er arbeid med den estetiske dimensjon i skolen.

Å være lærer i kunst og håndverk I

Studentene skal

- kunne bruke teoretiske kunnskaper og praktisk erfaring i planlegging og gjennomføring av opplæring i kunst og håndverk;
- kunne veilede og vurdere elever med ulik bakgrunn i utviklingen av visuell kompetanse og i arbeidet med materielle uttrykksformer;
- kunne bruke allsidige opplevelser og inntrykk som impuls for veiledning og tilrettelegging av elevenes skapende arbeid;
- kunne bruke fagets virkemidler i praktisk opplæring innenfor hovedområdene visuell kommunikasjon, design, bildekunst, skulptur, arkitektur og bruksform;
- kunne stimulere elevene til å bruke opplevelser og inntrykk som impulser for praktisk skapende arbeid.

Å være lærer i kunst og håndverk II

Studenten skal

- kunne gjøre rede for hvordan lek og skapende arbeid kan gi estetisk opplevelse og fungere som uttrykks-, lærings- og erkjennelsesredskap;
- kjenne til sentrale teorier om barn og unges to- og tredimensjonale formspråkutvikling;
- kunne redegjøre for hovedtrekk ved fagets historie, idegrunnlag, innhold og metode og generell del i gjeldende læreplanverk for grunnskolen;
- tilegne seg kunnskaper om persepsjon, kreativitet og skapende prosesser;
- tilegne seg kunnskaper om vurderingsformer i faget.

Individuelt utviklingsarbeid (KH II)

Utviklingsarbeid i form av en fordypningsoppgave vektlegger utforskende og praktisk skapende arbeid innen et selvvalgt område basert på erfaring og kunnskap innen fagområdet kunst og håndverk.

Utgangspunktet for arbeidet kan være et interesseområde/tema eller et målområde knyttet til et eller flere materialer, til teknikk/utstyr og/eller estetiske virkemidler. Eget skapende arbeid og tilhørende skriftlig referansemateriale knyttes til fagteoretisk og fagdidaktisk refleksjon.

Studentene skal

- vise evne til å avgrense, problematisere og innhente kunnskap om et fagområde og arbeide systematisk med et materiale og velge hensiktsmessige metoder;
- utvikle selvstendighet og modenhet gjennom begrunnede valg i prosessen;
- vise evne til estetisk vurdering;
- kunne dokumentere og presentere utviklingsarbeid systematisk og estetisk;
- kunne dokumentere fagteoretiske og fagdidaktiske kunnskaper og refleksjon.

Organisering og arbeidsmåter

Studiet i Kunst og håndverk I og II er karakterisert av skapende og undersøkende arbeidsformer der både ulike kunnskapsformer, tankeprosesser og praktisk handling, sansing og opplevelser inngår. Det legges vekt på egen skapende virksomhet og estetisk vurdering i en pedagogisk/didaktisk sammenheng. Arbeidsformene i studiet kan være eksperimenterende, analytiske og systematiske. Vurdering og veiledning er en viktig del av arbeidsprosessen. Oppgavene utføres individuelt og/eller i grupper. Studentene skal skriftlig dokumentere egne arbeidsprosesser med teoretiske drøftinger, refleksjoner, vurderinger og valg.

Hver enhet er delt inn i prosjektmoduler.

Kunst og håndverk I har tre prosjektmoduler med følgende tema:

- Visuell kommunikasjon (6 uker);
- Design I (6 uker);
- Tredimensjonal form og teknologi (6 uker).

Kunst og håndverk II har fire prosjektmoduler med følgende tema:

- Design 2 og teknologi (6 uker);
- Arkitektur og rom (5 uker);
- Formidling/praksis (3 uker);
- Eksamensarbeid – individuelt utviklingsarbeid (6 uker).

Kunst og håndverk I

Prosjekt visuell kommunikasjon (6 uker)

Prosjektet inneholder praktisk skapende arbeid innen todimensjonal form og digitale bildemedier. Form, farge og komposisjon samt idéutvikling, problemløsning og symbolbehandling er sentrale emner i prosjektmodulen. Inspirasjon og kunnskap fra reklame, kunst og kulturhistorie er sentralt.

Prosjekt design I (6 uker)

Prosjektet legger vekt på arbeid med todimensjonal form med eksperimentering og utprøving av materialer, formgivning av flater, tekstur/struktur, sammenføring hovedsaklig i materialområdet tekstil. Arbeid med idéutvikling og problemløsning innen flateuttrykk, form og komposisjon er grunnleggende.

Prosjekt 3-dimensjonal form og teknologi (6 uker)

Prosjektet vil omhandle formgivning av gjenstander i tredimensjonal form hovedsaklig i harde og plastiske materialer. Idéutvikling og problemløsning innen form, funksjon, kommunikasjon, komposisjon og overflateuttrykk er sentral problematikk. Det kan være innslag fra flere fagområde.

Kunst og håndverk II

Prosjekt design 2 (6 uker)

Design handler om å analysere behov og utvikle ideer gjennom tegninger og modeller. I designprosessen, fra ide til ferdig produkt, står arbeid med skisser, arbeidstegninger, utprøvinger, formgiving og presentasjon av det ferdige produkt sentralt.

Prosjekt arkitektur og rom (5 uker)

Prosjektmodulen har fokus på det indre og ytre rom, by- og bygningskultur, fra tegning til modellforming. Arbeid med to- og tredimensjonal form i ulike materialer med utgangspunkt i kunst og formkultur står sentralt.

Prosjekt formidling/praksis (3 uker)

Studenter som tar studiet som del av fireårig allmennlærerutdanning skal ha 3 uker undervisningspraksis med for – og etterarbeid. Studenter som tar studiet som videreutdanning får en oppgave innen formidling.

Prosjekt eksamensarbeid - individuelt utviklingsarbeid (6 uker)

Studenten skal gjennomføre et utforskende, systematisk og estetisk skapende utviklingsarbeid med skriftlig fagteoretisk og fagdidaktisk drøfting.

Organisering

Undervisningen i Kunst og håndverk I er lagt til høstsemesteret mens undervisningen i Kunst og håndverk II er lagt til vårsemesteret. Studiet er organisert i fagperioder. Arbeidsoppgavene i studiet er direkte knyttet til disse fagperiodene. Praksisopplæringen med for- og etterarbeid er på tre uker i vårsemesteret. Studenter som tar studiet som videreutdanning får ikke tilbud om praksisopplæring, men får i stedet en formidlingsoppgave.

Arbeidsmåter

Studentene skal selv ta ansvar for egen læring og utvikling, og alle har et felles ansvar for samarbeid i større og mindre grupper. Idéutvikling basert på en søkende og åpen arbeidsform står sentralt.

Praktisk-estetisk skapende arbeider står i sentrum for undervisningen. Med undervisning menes her forelesninger, praktiske innføringer, faglig dialog, veiledning og vurdering. Den faglige dialogen gir i seg selv en vesentlig kompetanse. Denne kompetansen er et viktig grunnlag for utførelsen av studentenes praktisk-estetiske skapende arbeider, og forutsetter stor grad av tilstedeværelse i verksteder og aktiv deltakelse i undervisningen.

Det er viktig å ivareta det spesifikke ved fagområdet – vekselspillet mellom estetisk skapende handling, kunsthaglig teori og kulturell referanse.

Arbeidsformer kan være:

- forelesninger, individuelt studium;

- faglige innføringer, demonstrasjoner, verkstedarbeid;
- gruppearbeid, prosjektarbeid;
- feltstudier, utstilling;
- varierte presentasjoner og dokumentasjonsformer.

Arbeidsformene er en sentral del av utdanningen og reflekteres gjennom krav til obligatorisk deltakelse i deler av undervisningen og er i henhold til arbeidskrav. Dette forutsetter i hovedsak verkstedarbeid under veiledning, men også analyse, drøfting og vurdering individuelt og i samspill med medstudenter og lærere.

Det praktiske arbeidet vil i hovedsak være individuelt arbeid, men gruppearbeid vil også være aktuelt. Det kan også gjennomføres eksemplifiserende studier i fellesenheter f.eks. ved at studentene arbeider med forskjellige teknikker og materialområder innen samme oppgave/tema. Studentgruppen fungerer da som en helhet der den samlede erfaring deles.

Studentene skal utforme utstillinger og presentasjoner både av egne arbeider og varierende referansemateriale.

Bruk av lokalmiljø, utstillinger, gallerier og museer inngår som feltstudier. Studiereiser kan arrangeres.

Obligatorisk tilstedeværelse og arbeidskrav

Obligatorisk tilstedeværelse i undervisningen

Studiet omfatter følgende undervisnings- og veiledningssituasjoner der det er krav om tilstedeværelse og aktiv deltakelse:

- faglige innføringer og demonstrasjoner;
- felles faglige drøftinger og vurderinger underveis og til slutt i forhold til studieoppgaver;
- erfaringsinnhenting i verksted og laboratorier;
- ekskursjoner med faglærer til stede;
- obligatorisk individuell veiledning knyttet til oppgaver gjennom studieåret;
- forberedelse, planlegging, gjennomføring og etterarbeid av praksisopplæring for allmennlærerstudenter;
- deltakelse på presentasjon av formidlingsoppgaver.

Se undervisningsplanen for nærmere informasjon.

Sykdom fritar ikke for tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisnings- og veiledningssituasjoner der det er krav om dette. Studenter som har mer enn 20 prosent fravær i undervisnings- og veiledningssituasjoner der det er krav om tilstedeværelse og aktiv deltakelse, får ikke anledning til å avlegge eksamen. Studenter som står i fare for å overskride fraværskvoten, får skriftlig melding om dette.

Arbeidskrav

Innfrielse og godkjenning av arbeidskrav danner forutsetningen for å få avlegge eksamen. Arbeidskrav vurderes til "Godkjent"/"Ikke godkjent". Arbeidskrav skal være innfridd innen fastsatt(e) frist(er). Gyldig

fravær dokumentert ved for eksempel legeattest, fritar ikke for innfrielse av arbeidskrav. Studenter som på grunn av sykdom eller annen dokumentert gyldig årsak ikke innfrir arbeidskrav innen fristen, kan få forlenget frist. Ny frist for innfrielse av arbeidskrav avtales i hvert enkelt tilfelle med den aktuelle læreren.

Studenter som får vurderingen "Ikke godkjent" på hele eller deler av arbeidskravet avtaler selv ny vurdering av det aktuelle arbeidskravet med faglærer. Alle arbeidskrav må være innfridd og godkjent senest seks uker før eksamen.

I Kunst og håndverk I må følgende arbeidskrav være innfridd av studenten og resultatet godkjent av høghskolen:

- gjennomført alle fagperioder i praktisk skapende arbeid med skriftlig dokumentasjon og refleksjon;
- én oppgave i kunst og formkultur;
- oppgaver i materiallære;
- én fagdidaktisk oppgave.

Se undervisningsplaner for nærmere informasjon.

I Kunst og håndverk II må følgende arbeidskrav være innfridd av studenten og resultatet godkjent av høghskolen:

- gjennomført alle fagperioder i praktisk skapende arbeid med skriftlig dokumentasjon og refleksjon;
- én oppgave innen kunst og formkultur med vekt på design eller arkitektur;
- gjennomføring av praksisopplæring med praksisoppgave (allmennlærerstudenter) eller formidlingsoppgave (videreutdanningsstudenter).

Faglærer gir en faglig tilbakemelding i forbindelse med vurdering av arbeidskravene.

Utvikling av mappe i Kunst og håndverk I

Gjennom en dokumentasjon av praktisk estetisk skapende arbeid fra fagperiodene skal studenten utvikle en mappe som viser studieprogresjon og aktivitet i læringsløpet. Mappen skal inneholde tre oppgaver fra kunst og håndverk I. Disse er del av arbeidskravet i studiet (se avsnittet "Arbeidskrav", over). To oppgaver trekkes ut og vurderes i forbindelse med avsluttende vurdering (se avsnittet "Avsluttende vurdering", under).

Undervisningsplaner

Undervisningsplan utarbeides med utgangspunkt i fagplanen. Denne gir nærmere informasjon om blant annet krav om tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisningen, tidspunkt for dette og arbeidskrav. Undervisningsplan deles ut ved semesterets/studiets begynnelse.

Vurdering

Forutsetningen for å få avlegge eksamen (avsluttende vurdering) er:

- at alle arbeidskrav er innfridd og resultat godkjent,
- at studenter ikke har mer enn 20 prosent fravær i undervisnings- og veiledningssituasjoner der det er krav om tilstedeværelse og aktiv deltakelse (se avsnittet "Obligatorisk tilstedeværelse og arbeidskrav", over).

Det benyttes en karakterskala fra A til E for bestått (A er høyeste karakter og E er laveste) og F for ikke bestått.

Avsluttende vurdering

Avsluttende vurdering i Kunst og håndverk I (høstsemesteret)

- Vurdering av to oppgaver trukket ut av mappen. Vurderingen av disse gjøres av faglærer. Vurderingen teller 100 prosent av karaktergrunnlaget.

Avsluttende vurdering i Kunst og håndverk II (vårsemesteret):

- Vurdering av individuell utviklingsoppgave med praktisk og teoretisk arbeid. Utviklingsoppgaven omfatter eget skapende arbeid med skriftlig fagteoretisk og fagdidaktisk drøfting. Oppgaven skal inneholde egenvurdering av prosess og produkt. Utviklingsoppgaven vurderes av ekstern sensor. Vurderingen teller 100 prosent av karaktergrunnlaget.

På vitnemålet gis det én karakter for Kunst og håndverk I (30 studiepoeng) og én karakter for Kunst og håndverk II (30 studiepoeng).

Praksisopplæringen må være bestått før vitnemål/karakterutskrift om bestått studium kan skrives ut.

Avsluttende vurdering i kunst og håndverk gjøres på grunnlag av følgende kriterier:

- studentens ferdighet i å innhente, utvikle og problematisere kunnskap og idéer (KHI og KHII);
- studentens ferdighet i å vurdere og bruke estetiske virkemidler (KHI og KHII);
- studentens ferdighet i å bruke hensiktsmessige materialer, teknikker og metoder (KHI og KHII);
- studentens ferdighet i dokumentasjon av og refleksjon knyttet til fagteoretiske og fagdidaktiske kunnskaper (KHI og KHII);
- studentens ferdighet i å dokumentere og presentere utviklingsarbeid systematisk og estetisk (KHII).

Studenter som på grunn av gyldig fravær ikke avlegger ordinær eksamen, eller som får vurderingen F på slik eksamen, kan melde seg opp til utsatt/ny eksamen. Utsatt/ny eksamen arrangeres tidlig i påfølgende semester. Vilåårene for å gå opp til utsatt/ny eksamen er behandlet i *forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Oslo*. Oppmelding til utsatt/ny eksamen gjøres skriftlig og sendes administrasjonen ved Avdeling for estetiske fag. Nærmere informasjon om tidspunkt for utsatt/ny eksamen finnes på nettstedet "Eksamen" på www.hio.no.

Lærerskikkethet

Lærerutdanningsinstitusjonen har ansvar for å vurdere om studenter som tar studiet som en del av lærerutdanningen er skikket for læreryrket. Studenter som viser liten evne i forhold til å mestre læreryrket, må så tidlig som mulig i utdanningen få vite hvordan de står i forhold til kravene om lærerskikkethet og eventuelt få råd og veiledning til å bedre disse forholdene eller få råd om å avslutte utdanningen. Konkrete beslutninger om skikkethet kan fattes gjennom hele studiet.

Skikkethetsvurderingen må bygge på en helhetsvurdering som omfatter både faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer. (Se for øvrig forskriften som gjelder for skikkethetsvurdering i lærerutdanningen.)

Pensum

Pensum utgjør ca 2000 sider. Mindre justeringer av pensumlitteratur godkjennes av studieleder. Litteraturlisten med utvalgte pensumsider foreligger ved studiestart.

Fagteori

Braddock, S. E., & O'Mahony, M. (1998). *Techno textiles: revolutionary fabrics for fashion and design*. London: Thames & Hudson.

Brockmann, O. (1994). *Om stygt og pent*. Oslo: Cappelen.

Coldevin, A. (2006). *Epoker i Europas stilhistorie: til undervisningsbruk* (pp. 10-37; 42-48; 52-61). Oslo: Aschehoug

Danbolt, G. (1999). *Blikk for bilder: formidling av billedkunst til barn og ungdom*. Oslo: Norsk kulturråd.

De Sausmarez, M. (2002). *Basic design: the dynamics of visual form* (2. utg.). London: Black.

Gotfredsen, L. (1987). *Bildets formspråk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hauffe, T. (1996). *Design*. Oslo: Cappelen.

Hiim, H., & Hippe, E. (1998). *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Leborg, C. (2004). *Visuell grammatikk*. Oslo: Abstrakt forlag.

Marceau, J. (1998). *Art a world history*. London: Dorling Kindersley.

Næss, M. (2000). *Kompendier i miljø og materiallære*. Oslo: Høgskolen i Oslo.

Osborne, R., & Edney, R. (1996). *Filosofi for begynnere*. Oslo: Pax

Skjeggestad, E. (2001). *Broder videre* (bokmål/nynorsk utg.). Vollen: Tell forlag.

Sobocinski, M. (1997). *Form: VK I tegning, form og farge* (Bokmål utg.). Oslo: Yrkesopplæring.

Svaboe, B. (1995). *Stofftrykk* (bokmål/nynorsk utg.). Vollen: Tell forlag.

Teigen, T. (1994). *Farger: en visuell innføring*. Oslo: Ad notam Gyldendal.

Wilkinson, J., & Øvre, K. (1999). *Tegning og maling*. Oslo: Teknologisk forlag.

Ørskov, G. (1967). *Om skulptur og skulpturoplevelse*. København: Borgen.

Østby, L. (1977). *Norges kunsthistorie*. Oslo: Gyldendal.

Fagdidaktikk

Ellmin, R. (2000). *Mappemetodikk i skolen: som arbeidsmåte, tenkemåte og læremåte*. Oslo: Kommuneforlaget.

Førland, T. E. (1996). *Drøft: lærebok i oppgaveskriving*. Oslo: Ad notam Gyldendal.

Haabesland, A. Å., & Vavik, R. E. (2000). *Kunst og håndverk: Hva og hvorfor?* Bergen: Fagbokforlaget.

Juell, E., & Norskog, T. J. (2006). *Å løpe mot stjernene. Om estetisk dannelse, kreativitet og skapende prosesser* (kap. 3-5). Oslo: Fagbokforlaget.

Killén, K. (1992). *Faglig veiledning: et tverrfaglig perspektiv* (2 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Sundli, L., & Ohnstad, F. (2003). *Læreres profesjonskunnskap* (pp. 8-62). Oslo: abstrakt forlag.

Kompendium

Digranes, I., & Fauske, L. B. (Reds.). (2005). *Ulike tekster om fagdidaktikk i Kunst og håndverk*. Oslo: Høgskolen i Oslo.

Innhold:

Amari, M. (2005). E-læring i kunst og håndverk. In L. M. Nielsen & I. Digranes (Reds.), *DesignDialog - Design og fagdidaktiske utfordringer* (pp. 63-69). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Brønne, K. (2005). Moderne opphav og konsekvensar. In L. M. Nielsen & I. Digranes (Reds.), *DesignDialog - Design og fagdidaktiske utfordringer. HiO-rapport 2005 nr 33* (pp. 17-26). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Digranes, I. (2005). Den kulturelle skulesekken. Teachers of Art and Crafts and their negotiation of professional identities. In L. M. Nielsen & I. Digranes (Reds.), *DesignDialog - Design og fagdidaktiske utfordringer* (pp. 37-46). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Efland, A. D. (2004). Emerging Visions of Art Education. In E. W. Eisner & M. D. Day (Eds.), *Handbook of Research and Policy in Art Education* (pp. 691-701). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Eidsvåg, I. (2005, 15.01). Våg å være lærer! *Dagbladet*, p. 46.

Eritsland, A. G. (1997, 18.04). Er det plass for kunstfag i skolen? *Aftenposten Morgen* p. 15.

Fauske, L. B. (2005). Arkitektur innenfor rammene av Kunst og håndverk. In L. M. Nielsen & I. Digranes (Reds.), *DesignDialog - Design og fagdidaktiske utfordringer* (pp. 8-16). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Gulliksen, M. (2004). Constructing a Formbild. In L. M. Nielsen (Red.), *DesignDialog - designforskning i et demokratisk perspektiv. HiO-rapport 2004 nr 22* (pp. 53-64). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Gundem, B. B. (1998). *Skolens oppgave og innhold en studiebok i didaktikk* (pp. 200-222) (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Haga, S. (2003, 19.11). Skolens forfall avspeiler samfunnets forfall. *Aftenposten Morgen* p. 8.

Kruse, B. (2001, 17.06). Det problematiske ordet «kultur». *Aftenposten Morgen*, p. 11.

Larsen, I. (2001, 14.02). Skolen presser alle elevene til å bli norske. *Kommunal Rapport*.

Lefdal, E. M. (2005). Etisk designperspektiv. In L. M. Nielsen & I. Digranes (Reds.), *DesignDialog - Design og fagdidaktiske utfordringer* (pp. 47-56). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Lindström, L. (1997). Paradigmskiftet inom bildpedagogiken. *Bild i skolan*, 68 (2), 15-28.

Michl, J. (2001). Å se design som redesign. *Form* (5), 16 -18.

Nielsen, L. M. (2004). Arkitektur og design i skolen - utfordringer for framtiden. *FORM*, 4, 3-4.

Nielsen, L. M. (2006). Norge i Norden - Design mellom kunst og sløyd. *FORM*, 1, 3.

Sahasrabudhe, P. (1992). Multicultural Art Education: A proposal for Curriculum Content, Structure and Attitudinal Understanding. *Art Education*, 45(3), 41-47.

Sandberg, L. (2005, 05.01). Å betrakte andres lidelse. *Aftenposten Morgen*, p. 11.

Slagstad, R. (1998, 28.11). Hva slags lærere trenger vi i dagens skole? *Aftenposten Morgen*, p. 9.

Spord Borgen, J. (1995). Formingsfaget i et oppdragelses- og dannelsesperspektiv. In B. Tronshart (Red.), *Formingsfagets egenart* (pp. 44-61). Notodden: Telemarksforskning.

Stol Øyan, A. (2004). DESIGN - mellom kunst og teknologi. In L. M. Nielsen (Red.), *DesignDialog - designforskning i et demokratisk perspektiv. HiO-rapport 2004 nr 22* (pp. 87-94). Oslo: Høgskolen i Oslo.

Time, J. K. (2005). Invitasjon til fagleg sjølv mord, *Morgenbladet* (Vol. 186). Oslo.

Wilson, B. (2004). Child Art After Modernism: Visual Culture and New Narratives. In E. W. Eisner & M. D. Day (Eds.), *Handbook of Research and Policy in Art Education* (pp. 299-328). London: NAEN and Lawrence Erlbaum Associates.

Wilson, B., & Wilson, M. (1977). An Iconoclastic View of the Imagery Sources in the Drawing of Young People. *Art Education*, 30 (1), 5-11.

Offentlige dokument

Læreplaner

Nye planer for 2006. Kunnskapsløftet.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1993). *Læreplan for videregående opplæring: studieretning for formgivingsfag: studieretningsfagene i grunnkurs formgivingsfag*. Oslo: Departementet.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1993). *Reform '94 videregående opplæring: Ny læreplan: Formgivingsfag*. Oslo: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1994). *Læreplan for videregående opplæring: studieretning formgivingsfag: studieretningsfagene i videregående kurs I tegning, form og farge*. Oslo: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1996). *Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*.

Stortingsmeldinger og lover

Kulturdepartementet, & Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1995). *Broen og den blå hesten*. Oslo: Kulturdepartementet: Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Kultur- og kirke departementet, & Den kulturelle skolesekken. (2003). *Den kulturelle skolesekken St.meld. nr 38 (2002-2003)*. Oslo: Departementet.

Norge. (2005). *Lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (Opplæringslova) med endringer, sist ved lover av 17. juni 2005 nr. 105 og 106 samt forskrifter*. Oslo: Cappelen Akademisk.

Veiledningsskrift

Veiledninger til ny læreplan 2006.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1994). *Underveis: håndbok i skolebasert vurdering: grunnskole og videregående skole*. Oslo: Departementet.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1997). *Informasjonsteknologi: veiledning til læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. (1998). *Elevvurdering: rettleiing til Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)*. Oslo: Departementet.

Nasjonalt læremiddelsenter. (1994). *Grunnkurs formgivingsfag*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Nasjonalt læremiddelsenter. (1994). *Veiviseren* (Bokmål utg.). Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Nasjonalt læremiddelsenter. (1995). *Rettledning. Etikk*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Nasjonalt læremiddelsenter. (1997). *Kunst og håndverk. Veiledning L97*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Nasjonalt læremiddelsenter. (1997). *Vurdering vidaregåande opplæring - skule*. (2 utg.). Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Tilleggs litteratur

Fagteori

Abildtrup Johansen, B., Rathe, J., & Rathe, A. L. (1997). *Mulighetenes barn i mulighetenes skole: en pedagogisk profil - fra idé til virkelighet*. Oslo: Praxis forlag.

Amundsen, B. R. (1995). *Strek og form* (Bokmål utg.). Vollen: Tell forlag.

Berg, K. (1981). *Norges kunsthistorie; bind 1-7*. Oslo: Gyldendal.

Cummings, N., & Lewandowska, M. (2000). *The value of things*. Basel: Birkhäuser.

Domine Hansen, C. (2001). *Håndbog i studiokeramik: teori & teknik*. Vejle: Kroghs Forlag A/S.

Edwards, B. (2001). *Å tegne er å se: Hvordan du lærer å tegne ved å bruke høyre hjernehalvdel*. Oslo: Cappelen.

Håberg, K. R. (2002). *Den myke historien: om tekstiler, klær og moter*. Vollen: Tell forlag.

Illeris, H., & Arvedsen, K. (2000). *Samtidskunst og undervisning: en antologi*. København: Center for billedpædagogisk forskning.

Juul, I., & Skjeggstad, E. (1992). *Mønsterbygging: bord - flate - motiv* (Bokmål utg.). Oslo: Yrkeslitteratur.

Koppers, P., Stapel, J., & Winter, W. d. (1993). *Barn lærer å tegne: hovedbok*. Oslo: Yrkeslitteratur.

Kruse, B. (1995). *Den tenkende kunstner: komposisjon og dramaturgi som prosess og metode*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lucie-Smith, E., Hirsch, E., & Poulsson, V. (1990). *Illustrert kunstordbok*. Oslo: NKS-forlaget.

Lyngsnes, K. M., & Rismark, M. (1999). *Didaktisk arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Mattsson, A., & Nilsson, S. (2000). *Tre og metall: materialer, verktøy, metoder*. Oslo: Landbruksforlaget.

May, R., & Arneberg, T. (1994). *Mot til å skape*. Oslo: Aventura.

Nicolaïdes, K. (1979). *Den naturlige måte å tegne på: en lærebok i frihåndstegning*. Oslo: Gyldendal.

Paulsen, B. (1999). *Hvis sko fikk tær: formidling av surrealistisk kunst i skolen*. Oslo: Tano Aschehoug.

Permin, G., Walgren, L., & Ebbesen, K. (1998). *Fortæl med digitale billeder: -teori, teknik og øvelser*. København: Teknisk forlag.

Skjeggestad, E. (1996). *Broderi*. Vollen: Tell forlag.

Stang, K. (1996). *Moderne tider: 1900-tallets stilarter i norsk arkitektur, kunstindustri og design*. Oslo: Cappelen.

Fagdidaktikk

Andersen, E. S., & Schwencke, E. (2001). *Prosjektarbeid: en veiledning for studenter* (3. utg.). Bekkestua: NKI forlag.

Barsotti, A., & Vecchi, V. (1998). *Skapende kommunikasjon i Reggio Emilia*. Oslo: Pedagogisk forum.

Handal, G., & Lauvås, P. (1999). *På egne vilkår: en strategi for veiledning med lærere* (Ny utg.). Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Juell, E., & Norskog, T. J. (2006). *Å løpe mot stjernene. Om estetisk dannelse, kreativitet og skapende prosesser* (kap. 1-2). Oslo: Fagbokforlaget.

Lyngsnes, K. M., & Rismark, M. (1999). *Didaktisk arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nielsen, L. M. (1997). *Fagdidaktikk i Kunst og håndverk*. Oslo: EVU - Høgskolen i Oslo.

Pensumliste pr. 15.03.2006.